

DL 12.

CHRISTO AVSPICE

DE

FATIS BYZANTINIS

A. D. XXIX NOVEMB. HORIS POSTMERID.

IN SCHOLA EPISCOPALI

DECLAMABITVR.

AD AVDIENDVM INVITAT

M. CHRISTOPHORVS CELLARIVS,
RECTOR.

CIZAE EXSCRIPSIT FRIDEM. Hetsstädt/ A. 1686.

55

111.

CHRISTO AVSPICE
DE
FATIS BYZANTINIS
A.D. MDCXIX. NOVENO. HORIS POSTMERID.
IN SCHOLA EPISCOPALI
DECLAMATUR
AD AUDIENDAM UNITAT
M. CHRISTOPHORVS CELLARIVS
RECTOR.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Constantinum, quem ex merito in ecclesiam Magnum adpellamus, rerum sedem ex Italia Byzantium transtulisse nemo ignorat: quæ causâ tam insolentis consilii fuerit, non omnes eadem diuinandi sollertia coniiciunt. Fratris filius Iulianus, cui Apostatæ cognomen ex desertis Christianorum sacris impositum est, oratione I de Constantii laudibus pag. 14 prodigentiæ atque luxui mutationem sedis principalis videtur imputasse. Cum enim superiores principes immensos thesauros ἐν μυχοῖς τῶν βασιλείων in palatii penetralibus congefissent, τὸ κλειθρον ἀφελὼν ἐπέκλυσεν ἀθρόως τῶ πλάτῳ πάντα, πόλιν τε ἐπώνυμον αὐτῷ κατέστησεν, ruptis claustris ait Constantinum omnes profudisse, sui nominis urbem edificando. Sed sinistro erga patrum adfectu Iulianum fuisse, vel soli *Cæsares* eiusdem extremo opere argumento sunt, quo false Constantini a priscis sacris discessionem exagitat. Aliam ergo causam vt inquiramus, cui fidem habere possumus, nec tamen consultum tutumque ducimus, a christianis illam scriptoribus haurire, ne causæ suæ inseruisse obii-ciatur; sed gratior veritas erit, quam ipsi nobis hostes profitebuntur. Historicorum, qui rebus ad Christianos translatis, ad scribendum se contulerunt, vix peruiacior & infensior christianæ causæ est, quam Zosimus Exaduocatus Fisci, qui quoties vel leuem rationem inuenisse putat, non desinit Constantinum fugillare & vel optimas eius res reprehendere. Hic vero quamuis iniqua multa censuisset de hoc principe, in hoc tamen, quod res est, scripsisse vide-

detur, cum libro II cap. XXIIX & XXX causam deserendæ Romæ significaturus, die quodam festo inquit in Capitolium cum *σπατοπέδω* comitatu aulico adscendendum fuisse, quem ritum cum imperator christianus improbasset, tantum senatus atque populi odium incurrisse, ut, cum execrationes haud perferre posset, quibus undique petebatur, πόλιν ἀντίρροπον τῆς Ρώμης urbem Romæ equalem quæsierit, in qua βασιλεία palatium sibi exstrueret. Ita omnino est, & superstitionis paganæ pertæsus princeps maluit extra Romam vivere, quam videre & tolerare paganorum impietatem. Etsi enim lux cœlestis ubique terrarum suos radios diffundebat, tenacior tamen Roma induratæ cæcitatæ erat, quam ut principem suum secuta ridiculos ritus eiuraret, ut ad Honorii vsque tempora & ulterius etiam in senatu fuerint, qui voce & litteris contra christianos atrociter pugnarent. Urbem ergo exstructurus, quæ vacua impietatis paganæ Christo vnice deuota esset, primum nouam in Troadis litore moliebatur, mox Byzantii situm admiratus & christianos urbis ritus, ibi se inuenisse credidit, quod Romæ frustra quæsierat. Erat enim Byzantina ciuitas, Orosio auctore lib. VIII cap. XXVIII, *sola expers idolorum*, sine dæmonum templis simulacrisque, de qua etiam Sozomenus ait lib. II cap. III *ἀπαντας αὐτῷ χριστιανίζειν*, omnes ibidem Christum coluisse. Pia erga & honesta causâ inductus christianus imperator mutandam imperii sedem decreuit, nec id sine diuinis auspiciis. Ipse enim Lege VII Cod. Theodos. de Nauicular. *Pro commoditate urbis*, inquit, *quam eterno nomine, IUBENTE DEO, donauimus*, quanquam nusquam doceatur, quo iussionis modo illud Deus imperauerit. Silent Græci scriptores: Latini posteriores coniecturant, quorum verba Carolus du Fresne in Constantino-
poli Christiana lib. I cap. I in vnum collegit & luculenter exposuit. Nos securi de modo, rem ipsam, imperatore adfirmante, non inuiti credimus, ut causæ haud satis illi hominum generi sit, qui a politica sibi nomen imponunt, ut pietissimum imperatorem reprehendant, quasi mutata imperii sede fores diminutioni eiusdem aperuerit. Potior imperatori Christus erat & verus de Deo sensus, quam orbis terrarum, & vnice lætabatur, in noua vrbe, quam dedicauerat, omnia fan-

sancta & diuina esse, absurdos gentilium ritus procul inde exulare.
 Felix tum & beata Constantinopolis fuit, cum tota Christo vacaret,
 Christum sonaret, & verum vnumque Deum tota coleret. Quan-
 tum nunc ab illa mutata est Constantinopolis Turcica? quam spur-
 cis & execrandis sacris profanata? raro ibi Christus auditur, cultor-
 es eius in angustias Peræ seu suburbii, quid? quod in ergastula, in
 seruitutem coacti omnes sunt. An vero liberationis spes vlla super-
 est, fore, vt hæc primaria vrbs Turcorum Christiana iterum fiat, &
 barbara gens nomen Christo nostro profiteatur? Arduum est tan-
 tas res sperare, neque tamen supra nostram fidem, minus supra vel
 potentiam Dei, vel abundantissimam clementiam. Si quis nuper
 circa Vindobonensem obsidionem prædixisset, breui fore, vt Turci
 sapius acie victi meliores munitioresque partes Hungariæ, Epiri &
 Peloponnesi amitterent, neminem puto futurum fuisse, qui fidem fa-
 cile haberet. Deus vero efficere potest & effecit etiam, quæ præ-
 ter spem & opinionem omnium fuerunt. Vtcunque ergo difficilis,
 immo incredibilis Turcorum ad ecclesiam inductio videatur, tamen,
 si Deo visum fuerit, quod omnes exoptamus; nihil tam difficile erit,
 quod tantam salutem impedire possit. Iudæorum conuersionem v-
 niuersalem sperant, expectant Christianorum plerique, oraculis
 haud obscuris, vt adparent, ad faciliorem fidem adducti. At vero
 longius a Christo abalienati Iudæi, quam Turci, sunt, non occultæ in
 sacratissimum Iesu nomen blasphemiam rei, etiam proterua criminati-
 one in sanctam eius matrem iniurii, vt vel solus maledicus liber *Toldos*
Ieschu, nuper a Wagenfeilio, clarissimo viro, e latibulis in lucem,
 protractus, argumento luculentissimo est. Turci autem, quamli-
 bet crudeles & sæui in Christianos sunt, & identidem illud Alcora-
 ni Surata ix ingeminant *قتلوا الذين لا يؤمنون* *occidite eos,*
qui fideles non sunt, hoc est Christianos; tamen de Messia nostro
 longe honestius, quam tribules eius Iudæi, sentiunt. In Alcorano
 enim Surata i v circa finem præclare fatentur, *المسيح عيسى*
Messias Jesus *ابن مريم رسول الله وكلنته وروح منه*
fili-

filius Azariae, legatus Dei, & verbum eius, & spiritus ex eo: & Alcoranum suum Mohammedes passim prædicat مصدق التوراة والإنجيل
verificantem legem & euangelium (vid. Surat. 111 in pr. & alibi) qualis confessio a Iudæis extorqueri nondum potuit, & licet ipsi mitiores, quam Turci, adpareant, tamen vel pares crudelitate vel superiores sunt, ut ex speratis ipsorum victoriis, quibus gentes Messias delenturus sit, abunde manifestum est. Vnius & recentissimi Abendanae testimonium in Numer. xxiv. 17 sufficiat, qui ut Messiam nondum venisse demonstrat, tanquam certissimum argumentum adfert, quod *כל המות כולו ימותו ביום אחד* ex Iudæis adhuc non prodierit, qui omnes nationes conculcasset & deleveret funditus. Certe si tantum armis & robore Iudæi, quantum animis & iracundia valerent, nemo Christianorum superstes esset. Quod si vero de illorum mitigandis ingeniis non desperamus, neque omnis spes de Turcorum emendatione præclusa erit, quos a vero de Christo sensu propius, quam Iudæos, abesse iam ostendimus. Feritas illorum vel origini Scythicæ tribuenda, vel locorum, quæ colunt, naturæ & ingenio. Neutrum obstaculo potest esse, quo minus ad Christiana sacra perducere possint. Qui ex eadem patria profecti sunt, *Ὀυλῆσι* siue *Hungari*, ideoque *Τῆρκοι* *πρὸς ἑσπέρην* *Turci occidentales*, medii ævi scriptoribus adpellati, longe barbariores fuerunt, quam Turci nostræ ætatis sunt, qui multum feritatis consuetudine cultiorum gentium exuerunt; Vngri tamen brevi post tempore, quam in Europam se infuderant, sub Constantino viii Græcorum imperatore, Christo ut Deo nomen suum professi sunt. Thracia inter Turcorum regiones primaria & sedes imperatoris ac supremi consilii, & inter Thraciæ gentes sæuissimi quondam Bessi habebantur, ex quorum ingenio Turci forsan hauserunt, quod imitarentur: nihilominus Hieronymo testante epistola 111, *Bessorum feritas & pellitorum turba populorum stridorem suum in dulce crucis fregerunt melos*, & illorum etiam, ut ceterarum gentium, *vox una CHRISTVS* fuit. Quam Bessis ergo antiquis lucem, quam Bulgaris & Vngris Deus *Φιλάνθρωπος* concessit, hanc ne despe-
re.

remus recentibus illorum successoribus impetrari posse, sed serio precemur, ut non solum armorum victoriis subigantur, quas Deus velit perpetuas esse; sed imprimis etiam fulgore diuini luminis perstringantur, quo Mohamedicos errores detestati Christum communem nobiscum seruatorem adorent, & ut hostes crucis acerbissimi fuerunt, ita in posterum non minus eam, quam Constantinus & alii antiquæ ecclesiæ principes, venerentur. Hæc vota nobiscum persequentur multæ spei & præstanti ingenio adulescentes, qui inter Christianorum gratulationes & triumphos publice declamaturi, non aliam sibi, quam de *Byzantinis fati* materiem hoc tempore magis conuenire putauerunt. Eam autem sic elaborarunt diuisa opera, ut qui sæpius in hac palæstra stetit, illustri exemplo, quod domi suæ habet, excitatus, **BVRCARDVS GOTTHELF STRVVIVS**, Vinariensis, in *Origines Byzantine urbis* inquirere; **GEORGIUS** autem **WILHELMVS von der Lage** / itidem Vinariensis & æmulus virtutum paternarum, eiusdem *urbis fata ad Constantinum usque amplificatorem* enarrare: **CHRISTIANVS GOTTFRIED** *Garman* nostras, & **JOHANNES BOSSEK**, ex Lipsiensi agro Scauticensis, uterque modestiæ laude imprimis commendandus, a Constantini ætate ad nostra tempora *Byzantii fortunam* perducere, alter quidem sub *Christianis principibus*; alter sub *tyrannis Turcicis*, secum constituerint. Miris sane hæc ciuitas fati, si quæ alia, vsa fuit, ut non frustra per omnem ætatem sibi *lunæ* symbolum deposcerit. Non enim recens Turcorum institutum est, in omnibus auspiciis *lunæ falcata signum* præferre: sed antiquissimis temporibus in vsum receptum confirmatumque fuit. Augusti Cæsaris enim, Traiani, Iuliæ Domnæ Augustæ, Seueri vxoris, Caracallæ, & aliorum nummi cum epigraphe **BTZANTIQN** *lunam cornutam cum stella* ita constanter exhibent, ut diligentissimus antiquitatum scrutator Ioannes Harduinus de Nummis populorum & urbium pag. 104 edixerit: *Vrbis Byzantii vulgare symbolum lunæ crescentis effigies cum stella.* Quod alii ita interpretantur, quasi a Philippo Amyntæ obsessa lunæ beneficio, ne insidiis caperetur, liberata fue-

fuerit: aliis vero, varios casus perpeffa vrbs nec semel euerfa, hoc signo instaurationem videtur significaffe. Sed æque decrefcentis imperii Turcici poffit portentum effe, aut fi incrementi omnino nota, optamus, vt quæ lunæ natura eft, a fole fuo, id eft Chrifto communi feruatore, lumen diuinum naçta, chriſtianis fe ritibus ac facris propediem addicat, vt euangelii myſteria Arabice crebrius, quam adhuc fieri potuit, & Turcice noua dialecto per tot diſſitas regiones perſonent. Sed vota pia & chriſtiana ſunt, non auguria, quamuis nec illa forſan ex priſcis carminibus deeffe poſſint. Nihil addimus, quam vt patronos ſtudioſorum noſtratium fautoresque obſervanter rogemus, vt craftina luce poſt meridianas preces noſtris declamatoribus adeffe, & tam ſcholæ benigniorem adfectum præſentia ſua denuo oſtentare, quam adoleſcentes iudicio ſuo atque adplauſu, ſi merentur, accendere, & ad maiora capeſſenda exhortari, ne dedignentur. Ceteros Muſarum cultores etiam ſine precibus noſtris ſponte ſua aduolaturos effe, pro illorum in bonas litteras amore ſperamus atque confidimus. PP. Cizæ IV KL. Decemb. cio ioc LXXXVI.

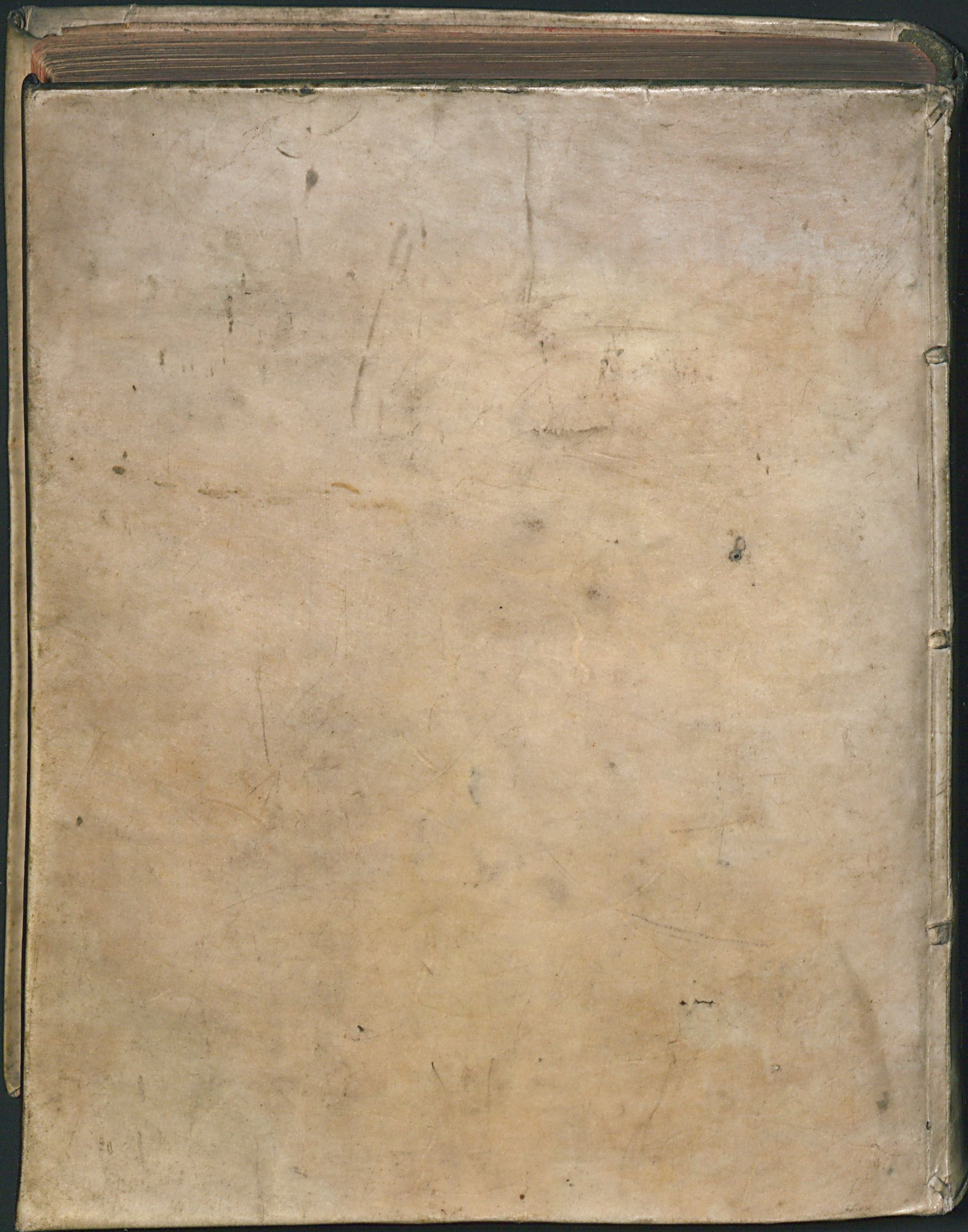

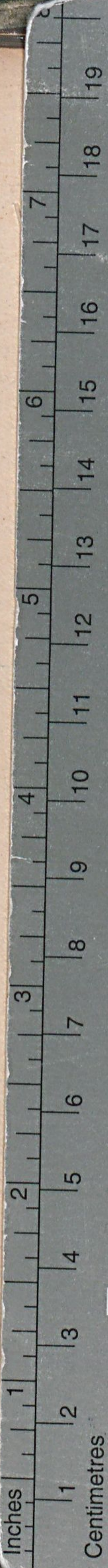
No 3165

80

Wort

1708

Farbkarte #13

B.I.G.

AVSPICE

55

ZANTINIS

HORIS POSTMERID.

EPISCOPALI

BITVR.

M INVITAT

VS CELLARIVS,

OR.

EM. Setstätt/ A. 1686.

Handwritten initials

